

ШОДУНАВКА.

A.

№ 4.

У Суботу 23. Януарія.

1843.

МУССА-ЕФЕНДІИ УСТАВОВАЧКІЙ ПОНЬВЪ.

Духъ што пѣва
Срце укреплява.

Людеко свако
Сад' отворсе око,
Там' по свему
Разгледай свиету,

Како блиста
Росса на цвіету,
Како л' иста
Творца воля сяе.

Што і' за кога
Нам' и сама дас.
Израиль се
. Избавіо робства.

Ал' не быо
Спасень одъ безбожтва,
Докле Мойсей
На Синай не поће,

Те му божій
Онъ там' законъ нађе,
И прїими га
Съ муњам' и громов'ма.

Сербъ в лишенъ
Правице одавна,
Єдва милость
Сад' му с' даде славна,

Земскій Уставъ
Сербству ѹ животъ правый,
То нам' разумъ
Свим' свѣдочи здравый,

Но давшій га
Утвердит' га има.
Нам' в Мойсей
Мусса Ефендія,

Богомъ избранъ,
Царемъ Сербству посланъ,
Да и златног'
Низвергне нам' телца,

Да нам' пѣва
срећа сваког' селца:
„Слава Богу,
И честитом' Цару! —.“

Сочиніо

У граду Београдскоме 1840. год. 17. Септембра

С. М. С.

Н А П О М Е Н А .

Никола Пейновићъ, овдашнији трговачкиј калфа, ставио је у 2. число „Подунавке“ причанъ, како су га Доктори коима се поверио био, у нѣговиј последњој болести лѣчили; како је кодъ свега ныногъ труда нѣгова мати ддвадесети данъ болести надежду била изгуби-ла, да ће живъ остати, и на то како је одъ и-стте преопасне болести „драговольно ако и полуимртавъ“ средствомъ купания съ ладномъ водомъ, кое су око нѣга найпре овдашнији Г. Парохъ Вуићъ, а после нѣговъ прателји Г. Сима Милутиновићъ Сарайлија употребљавали, за 12 дана савршено излеченъ, — обећаваю-ћији людма напућенъ и савѣтъ: „Како се може свакиј собомъ дома чрезъ челядъ у такој, како и у свакој другој лѣчивој болести помоћи, не морајши молити никога до самога Бога“. —

Докторима кои су га онда лѣчили, врло је мило и драго што је поменутый нынъ болестникъ, у животу остао и оздравио; једно зато што они свакога човека, па и нѣговъ, животъ, као највеће людско добро цѣнити и уважава-ти уму, а друго што су увѣрени да ће тако дочекати, да ће се онъ, тай бывшиј нынъ болестникъ, увѣрити, да је онъ једномъ ныма, кадъ је требало признати нынъ трудъ за одр-жанъ нѣговогъ живота за време критическогъ бѣснила болести, честь неразсудно повредио, и да прилика и болестіј има кадъ се само съ ладномъ водомъ и безъ ничеј помоћи не могу никакова чуда чинити, да, ни обичне болести лечити.

Просто было Пейновићу што онако рѣчи нѣговиј Доктори изврће: онъ је био яко болестанъ, а мати му је стара, прста жена, па ко бы одъ ныи могао захтевати, што је и како је, и како је што казано? Но одкудъ онъ зна, да онъ и на узимаш уредни лекова одъ своји Доктора не бы био у животу остао и оздравио, и да га је само вода излѣчила? Та онъ опа-кји, каквый је, и нѣгови водолѣкари, кое по-

хвалюје, толико знаю, каква је она нѣгова бо-лесть была; шта су нѣгови Доктори чинили и шта ли су му давали, — да болестъ сво-имъ путемъ до критически часова, не уморив-ши га међутимъ, дође, и колико је нынъ трудъ приноси, да има прилику и ладна вода ако не помоћи, а оно поне якой нарави, која је поче-ла била болесть потискивати, не сметати, — они дониста у томъ толико знаю, колико сва-кји, који нисе медицину учјо. Доктори ово не-наводе што су се ради правдати предъ свѣ-томъ за нынъ трудъ око поменутогъ болест-ника, или да се туже збогъ увреде, којо имъ невѣже, и надрилѣчитељи ваносе, јеръ бы то исподъ ныногъ характера било: но само зато чине што су они, као надзиратељи явнога здравља и пратељи човечјегъ живота прилику садъ улучили, да люде, коима је животъ мјо, и који знаю шта је здравље разумъ, озбыльски напомену, да свакомъ незналцу који имъ чуда прича, лакоумно и на велику штету или пагу-бу здравља и живота свогъ и своји, не вѣрюју; да мотре на оно што вѣшти у послу, а и други паметни люди, касателно здравља и же-вота, чине, а да се не варају којекаквимъ нео-снованимъ разглашавањемъ одъ стране оны лица која по нынешњомъ стану и воспитању ни-како не могу више што о ладној води знати, него да је ју добро, кадъ је човекъ жедањ-пiti, — да повѣренъ имају у мјере и препо-руке за ныи бринућегъ се Правитељства; да увѣрени могу быти, да ће искуси лѣкари, ка-ко друге нуждне лѣкове, тако и воду, па и о-ну ладну, гдѣ јој је прилика, спасења ради же-вота болестниковиа употребљавати, и пайпосле да знају, да бы лѣкари, који су ово садъ јед-номъ за свада принуждени написати, могли, само кадъ бы потребно било, случајеве паве-сти, у коима су они помоћу божјомъ многомъ у неволи помогли, па јошти и онаковима, коима је ладна вода, препоручена имъ одъ се-бични или самопреварены незнalaца, готово главе била дошла.

Г. Еммауилъ Фотіяди, родомъ изъ Сереза у Мацедоніи, у єдной, ньимъ 1830. године изданой подъ именомъ „Ζωναβίον Ζυξητήσεις“ книги *) наводи слѣдуюћи до-
гађай:

Месеца Маја 1830. године нађе се случајно не тако далеко одъ Монастыра Светогъ Јована Предтече, кодъ Сереза, једно дивље дјете одъ 10 - 11 година голо наго, раанеће се само травомъ и воћемъ. Случай овай одъ уста до уста разнешенъ, причини обще удивленіе и побуди физическо любопытство жителя вароши Сереза, да су млоги у предреченый монастырь одлазили, само да виде ово чудно дјете, и да се своимъ очима увѣре о ономе, о чему су млоге казиваюће слушали. И кадъ су се ови мало далъ у испытаваню о истомъ дјетету упустили, изнађу, да је оно родомъ изъ једногъ Славенскогъ села Никопола (Неврокопа) у Мацедоніи, и да је у седмой години возраста свогъ, безъ отца и матере останувше, подъ надзираніемъ старјегъ му брата било. Овай, не знамъ изъ когъ узрока, бацы га безчовечно у рѣку Нѣстъ, кола га је за једну милю посла, и потомъ живо и невредимо предъ подножје горе Пигмея избацила. Но одъ тадъ ужасна идеја, коју је оно одъ случаја овогъ у себе противу люди улило, свагда га је одъ ових удаљавала; и тако готово 3. године дана живило је у гори, дружећи се съ дивљимъ звѣровима и ранећи се, у јесенъ травомъ и воћемъ, а зими земљомъ по примѣру медведа, съ којима се је ионајвише и дружило.

Између овогъ времена млоги су чобани речено дјете виђали, и хотѣли су га ухватити, но

*) Истый Господинъ изчисливаюћи у реченој книги славне Посте разны народа, вели: „Кодъ Славено - Ср'ба пакъ крайний филелинъ и обожаватель богодухновеногъ Омира, приятель мой, Сима Мильтиновић; когъ проницательность и пенадметно остроуміе у хероническомъ стихотворенію, по правомъ слову, дав му првенство између други' совершенны вѣговы једнородника Поста, а притомъ и достоинство то: да се сматра као отацъ и началиникъ Сербске поэзіе. Нѣгови има више сочиненія и досто-
словијише в Сербіанка, у којој онъ описує достојније бытке и хероническая дѣла подвига' једнородника нѣговы за слободу свою, противу Агарана указаны

никако ни су могли, будући је оно, видѣвши јї јошт' издалека, одъ пыи бѣгало; и колико су га годъ пута юрили, свагда су имъ труди суетни бывали, збогъ невѣројатне бразде ногу нѣговы. Ђдва по времену јданъ чобанић нађе га спаваюћа, и ухвативши га веже, и доведе на зоръ (будући се је отимало и тому противило) у село, и преда га нѣговомъ роду, који га сирѣчъ родъ одма обуче, и даде му леба и другогъ зготовљеногъ ела јести, но оно ни једно одъ ових пис никако хотѣло узети. Толико му је овай начинъ живота тежакъ чиніо се, да је опетъ, кадъ је видило, да су сродница нѣгови вниманіе пыово съ нѣга уклонили, побѣгло у пустиню, да по нѣговомъ доnde обичају живи; и другиј путь ухвати га другиј чобанић и доведе га, а оно опетъ утече, као и пре; и тако је више пута' бѣгало и опетъ довођено.

Но ово вишекратно довађање учини га мало питоміјемъ, и потомъ почело је већъ само безъ икаковогъ нагона долазити, съ людима се дружити, и, кадъ је хотѣло, опетъ одлазити. Блудећи тако по шуми там' овамо, дође у околину реченогъ монастыра, и ту га калуђери ухвате и ограниче тако, да већъ пис могло бѣгати; и одѣнувши, раанили су га питомомъ рааномъ. Необычно ово ограниченје и промѣна дјесте бацы га у велику болесть, но оздравило је и живи съ калуђерима и данъ днасъ.

Примѣћено је кодъ нѣга и слѣдује:

1. Съ почетка кадъ је нађено, да је сачувало само њке мрачне сѣнке отчиногъ језика, пис могло изговорити ни јданъ очленѣй гласъ. Може быти многогодишњи ћутањ и дивља раана, коју је оно као скотъ пасао, да су му одебляле језикъ и учиниле га неспособнимъ у движенју очленѣногъ изговора; јербо, као што самъ се мого извѣстити, кадъ му је њкиј хирургъ исподъ језика вѣшто кончић пресеко, да је почело изговарати њке рѣчи сасвимъ ружно а полагано.

2. Није се опомињало средства, како се је изъ рѣке избавило, нити пакъ штогодъ одъ прикљу-

и његовы за време бављења съ дивлачиною. Толико је само називало, кадъ се ј видило на су- ву, да је илого плакало, и одъ илогогъ плака- на, да му се ј јзыкъ свезао, и да ће могло вине ни говорити ни плакати; и кадъ га ј већь гладъ обвладала, да ј почело пасти траву.

3. Прииѣтило и то, да оно траву ру- комъ начупану, нити пакъ сваку начупану, коя му ј и данасъ повайболя раана, ће хотѣло ести; и

4. Боя тѣла његовогъ одъ бѣле преобр- ула ее у олововидну, и такове ј и дань да- насъ.

Феод. Петровићъ,
Протокол. Апн. Суда.

Д У К А Т Ъ.

Простакъ некиј пађе у блату једанъ ду- катель, и незнајоћи му цѣне, отиде кодъ тргов- ца, да запита шта вреди. Трговацъ даваше му за њега пуну шаку бакарни новаца. Простакъ помисли садъ у себи: кадъ мени човекъ за каљавогъ толико новаца дає; колико ћу и за њега добити, кадъ га добро изтрљамъ. Од- ма узме шаку песка, и истучене цыгљ, те дукатель трљай те съ једне те съ друге стране што игда може читавъ сатъ. Дукатель поста- не сјање као жеравица; аль чрезъ трљањ постане тако танакъ, да после ни полакъ вред- ности ће имао. —

Тако люди често просвѣщеніемъ называю само неку сполашну углаженость, коя мало вара очи простогъ човека, и квари једанъ на- родъ. — Неупутво просвѣщеніе може карак- теръ, добре обычая, духъ, и народность о- слабити, развратъ, и безбожіе распространити. —

Г. Л. Зорићъ.

ЦАНДРЉИВАЦЪ.

(излаганїе карактера по Теофрасту)

Цандрљивацъ и ту гдје му се найвеселје и повольнѣ што догоди, пађе узорокъ и иа- чинъ да гуџа. Онъ је у стану свомъ найбо-

љемъ пріятелю, кадъ бы му какво јело послao, казати: чорбе и вина капъ ће ми мого послati, а то зато што бы ме на ручакъ онда позвати могao. Пріуготовицу ли му се добра јла, онда бы рекао, да къ томе, ово и оно недостае, или да бы друго болѣ было. Ако га жена његова срдачно предусретне, онда бы казао: „Но, то се морамъ чудити, ако ти одъ срца иде.“ Съ небомъ се свађа, што се у овоги клими родio, а кадъ бы у другу отишао, онда бы желio да је у Утопији. Ако виша на време пада, онда мумла, што ће пре падала, и у средъ жаркогъ лета грди и ружи сурову зиму. Кадъ бы кессу съ новци нашао, онда бы рекао: „Боже сачувай, я велико благо какво у момъ животу не могу наћи!“ Кадъ бы по дугой нужди и потреби, какавъ еспапъ, евтино добio, онда бы рекао: заръ бы онъ мени тако лако то одпустio, да је какве вредности?“ Чуелъ добаръ гласъ, кадъ му ко и. п. рекне: твоя је фамилија са једнимъ новорође- нимъ синчићемъ умножена: онда рекне: „При- додай јоштъ къ томе, а твое је добро и имање с' половиномъ умалјено, пакъ онда ћешъ пра- во рећи!“ Кадъ бы онъ процесъ с' побуђе- нјима своима добio, онда бы Адвокату своме преговарао, да је найглавније мысли изоставio. Зелена му је боя у пролеће врло несносна, онъ бы радъ био, да дрва једанпутъ и поцрвене. Кадъ бы пао у нужду, пакъ бы његови пріятельи поревени ли се, и дали бы му суму новаца, и једанъ бы на то рекао, но садъ ти је брате добро поможено; онда ће рећи онъ: „Ле- по поможено; неморамъ ли я опетъ свакомъ свое новце натрагъ дати, и јоштъ къ томе об- везанъ му остати, када ми је поклонio.“ Цео је човекъ овакавъ накисео. Предстоје му ће право, а преиначено ни толико: а кадъ је тако, онда му ни цео светъ ће по вольи, чудно намъ даје быти мора, како је самъ себи поволјанъ. — Овакиј карактеръ постаје највише изъ потребности овогъ света, кое са својима собственима податцима у обратномъ одношенију, стое, изъ суетногъ уображења такве фантазије, коя са умствованјима својима разговетно не поступа, ио ини као истоветности праву меру узима, и изъ недостатка дубокогъ разсуждена у неизбегаемој свези твари.

А. Ч.